

Datum van
inontvangstneming

:

11/10/2016

Zaak C-473/15

Verzoek om een prejudiciële beslissing

Datum van indiening:

7 september 2015

Verwijzende rechter:

Bezirksgericht Linz (Oostenrijk)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

24 juli 2015

Verzoekende partij:

[REDACTED]

Verwerende partij:

[REDACTED]

[OMISSIS]

REPUBLIEK OOSTENRIJK

BEZIRKSGERICHT LINZ

VERZOEK OM EEN PREJUDICIËLE BESLISSING

Voor het Bezirksgericht Linz [kantonale rechtbank te Linz], [OMISSIS] is een civielrechtelijk geding aanhangig in de

zaak:

Verzoekende partij

[OMISSIS]

[REDACTED]

[OMISSIS]

D-80538 München

Verwerende partij

[OMISSIS]

[OMISSIS]

4820 Bad Ischl

betreffende een vordering ter waarde van: 150,00 EUR, te
vermeerderen met rente en kosten.

[Or. 2]

Verzoekende partij voerde tijdens het geding het volgende aan:

[OMISSIS]

Verweerder betwistte de vordering en betoogde het volgende:

[OMISSIS] [Or. 3] [OMISSIS] [Or. 4] [OMISSIS] [Or. 5] [OMISSIS]

Ondergetekende rechter is het in eerste aanleg bij het Bezirksgericht Linz bevoegde beslissingsorgaan. Zij gaat uit van de volgende feiten:

Verzoekende partij bestaat uit internationaal actieve advocaten te München, die hun cliënten de mogelijkheid wilden bieden van verweerders ruime ervaring op het gebied van arbeidsvoorwaarden en rechtsvervolging in de Verenigde Arabische Emiraten voordeel te trekken voor toekomstige buitenlandse projecten in die staat.

Verweerder is anesthesist en intensivist en heeft in 2004 voor de eerste keer als intensivist in de Verenigde Arabische Emiraten gewerkt. In 2006 heeft hij de leiding van de intensivereafdeling van het Rashid Hospital Trauma Center in Dubai gekregen. Op 14 januari 2009 werd een 46 jaar oude Pakistaanse arbeider met een halswervelletsel en een hoge dwarslaesie binnengebracht. Door de aard van het letsel [Or. 6] was de patiënt volkomen afhankelijk van machinale beademing en ten gevolge van de hoogte van zijn ruggenmergletsel kreeg hij tal van hartstilstanden die reanimatietechnieken noodzakelijk maakten. Slechts met een tijdelijke hartstimulator was de toestand van de patiënt enigszins stabiel. Een permanente hartstimulator werd door het ziekenhuis wegens te hoge kosten in dit hopeloze geval afgewezen. Op 21 februari 2009 overleed de patiënt aan een van zijn talrijke hartstilstanden, 36 uur nadat verweerder zijn dienst had beëindigd. Uit het sterfgeval leidden twee artsen af dat er sprake was van opzettelijk onjuiste behandeling en het niet verlenen van hulp aan een persoon in groot gevaar af. Een van beide artsen schreef een klachtenbrief aan de medische directeur, die daarop een onderzoek door de morbiditeits- en mortaliteitscommissie van het ziekenhuis

[REDACTED]

gelastte. Een van beide artsen leidde het onderzoek en sprak in het eindverslag van moord en doodslag. Verweerder werd ervan beschuldigd door het verhogen van de morfinedosis en het beperken van zuurstof bij deze mechanisch beademde patiënt een hartstilstand te hebben veroorzaakt.

In 2011 begon in Dubai een geding waarin het openbaar ministerie verweerders veroordeling tot de doodstraf vorderde. Verweerders verdediging kon aanzienlijke gebreken, waaronder met name een vervalsing van de bewijsstukken, aantonen. Daarmee werd evenwel geen rekening gehouden door het gerecht waarvoor de zaak diende. In 2012 slaagde verweerder erin de Verenigde Arabische Emiraten te verlaten. In een kort geding dat te allen tijde kan worden hervat, werd hij bij verstek veroordeeld tot levenslange gevangenisstraf. Bij terugkeer naar de Verenigde Arabische Emiraten zou de procedure tegen verweerder worden hervat en zou hem nog steeds de doodstraf te wachten staan. In Oostenrijk [OMISSIS] werd tegen verweerder een strafrechtelijke procedure ingeleid, waarin grondig werd ingegaan op de in de Verenigde Arabische Emiraten tegen verweerder gerichte tenlastelegging. Die procedure werd op 5 mei 2014 door het openbaar ministerie te Wels beëindigd met als motivering dat „verweerder aannemelijk kon maken dat de in Dubai aangespannen procedure vermoedelijk op een lastercampagne tegen hem berustte”.

Van het ministerie van Buitenlandse Zaken kreeg verweerder het advies enkele staten aan te schrijven om te achterhalen of hij zich zonder gevaar op het grondgebied van een andere staat kon begeven.

Op 16 augustus 2014 schreef verweerder de Duitse ambassade te Wenen aan met het verzoek een standpunt in te nemen over zijn vrijheid om te reizen in de Bondsrepubliek Duitsland. Hij wees erop dat er op dat ogenblik geen sprake was van een internationaal aanhoudingsbevel, wat echter niet uitsloot dat een dergelijk bevel juist tijdens zijn verblijf in het buitenland zou worden uitgevaardigd (brief van 16 augustus 2014).

Een medewerker van de Duitse ambassade te Wenen nam vervolgens telefonisch contact met hem op [Or. 7] en stelde hem gerust – hij hoefde zich geen zorgen te maken – dat het ongevaarlijk was naar Duitsland te reizen.

[REDACTED] een van de leden van verzoekende partij, belde verweerder in oktober 2014 op om hem te vragen een voordracht te houden over arbeidsvoorwaarden en rechtsvervolging in de Verenigde Arabische Emiraten. Verweerder zegde aan de telefoon reeds mondeling toe en ontving vervolgens van verzoekende partij een schriftelijk contract [OMISSIS]. Dit werd door verweerder op 18 november 2014 ondertekend. Toentertijd had verweerder er geen bezwaar tegen in Duitsland een voordracht te houden. Met deze schriftelijke overeenkomst [OMISSIS] verbond verweerder zich ertoe op 15 januari 2015 om 17.00 uur gedurende ten minste één uur in de kantoren van verzoekende partij een voordracht te houden over de

thema's „arbeidsvoorwaarden en rechtsvervolgning in de Verenigde Arabische Emiraten”, gevolgd door een vragenronde van ten hoogste twee uur.

Punt 5.1 van de schriftelijke overeenkomst tussen partijen luidt:

„De spreker verbindt zich ertoe om een forfaitaire onkostenvergoeding ten belope van 150 EUR aan de organisatoren te betalen wanneer de betrokken voordracht uiterlijk één maand voor de afgesproken datum ervan wordt afgezegd om redenen die te wijten zijn aan de schuld van de spreker.”

Tot ongeveer einde november 2014 had verweerder er geen bezwaar tegen als Oostenrijker in Duitsland een voordracht te houden.

Nadat de schriftelijke overeenkomst tussen partijen in het geding was gesloten, kwamen verweerder verontrustende berichten in de media ter kennis.

Op 19 november 2014 kwamen hooggeplaatste vertegenwoordigers van de islamitische religieuze gemeenschappen in Wenen samen voor een gezamenlijke dialoog tegen het geweld van de terreurmilitie IS in het Internationale Koning-Abdullah-centrum voor interreligieuze en interculturele dialoog. Oostenrijkse vertegenwoordigers hebben van de dialoog gebruikgemaakt om in te gaan op de wantoestanden in Saudi-Arabië, namelijk in het bijzonder de veroordeling van de Saudische blogger Raif Badawi tot onder meer zweepslagen, en op de afwijzende houding van Oostenrijk tegenover een dergelijke handelwijze.

Op 20 november 2014 kwam een ontwerpresolutie van de Oostenrijkse Nationalrat [Nationale Raad] [OMISSIS] tot stand waarin de Oostenrijkse federale regering (met name de federale minister voor Europa, Integratie en Buitenlandse Zaken) door de Nationalrat werd opgeroepen om samen met de lidstaten van de Europese Unie bij de autoriteiten van Saudi-Arabië erop aan te dringen dat de onmenselijke straf van Raif Badawi niet zou worden uitgevoerd, dat hij onmiddellijk **[Or. 8]** in vrijheid zou worden gesteld en dat hem amnestie zou worden verleend. Dat leidde tot irritatie tussen Oostenrijk en Saudi-Arabië.

Dat bracht verweerder dan weer aan het twijfelen en zijn raadslieden schreven op 24 november 2014 aan de Duitse ambassade te Wenen dat hij een overeenkomst had gesloten over het houden van een voordracht in Duitsland, dat een medewerker van de ambassade hem telefonisch had ingelicht dat een reis naar de Bondsrepubliek Duitsland ongevaarlijk was, en dat men nu verzocht om een schriftelijk standpunt in te nemen over de vraag of verweerder – wegens de onmiskenbare gebreken in zijn proces, die met de waardebegrippen van de Bondsrepubliek Duitsland en de Europese Unie niet verenigbaar zijn – een vrijgeleide naar de Bondsrepubliek Duitsland zou worden gegeven, zodat hij zijn voordracht zou kunnen houden zonder voortdurend in angst te moeten verkeren om uitgeleverd te worden wanneer een internationaal aanhoudingsbevel zou worden uitgevaardigd. Daar de voordracht nog slechts tot en met 15 december

[REDACTED]

2014 kon worden opgezegd, werd verzocht de zaak spoedig te behandelen [OMISSIS].

De ambassade van de Bondsrepubliek Duitsland te Wenen schreef op 2 december 2014 aan verweerders raadslieden het volgende:

„Na een vraag om nadere inlichtingen bij het Bundeskriminalamt [Duitse federale recherche] te Wiesbaden kan ik u meedelen dat dit verzoek onder de bevoegdheid van de afdeling Gegevensbescherming van het Bundeskriminalamt valt en daar rechtstreeks dient te worden ingediend. Gelieve uw verzoek aan het Bundeskriminalamt te Wiesbaden – de toezichthouder voor gegevensbescherming – te richten” [OMISSIS].

Vervolgens schreven verweerders raadslieden op 3 december 2014 aan het Bundeskriminalamt te Wiesbaden met hetzelfde verzoek. Er werd opnieuw op gewezen dat de voordracht nog slechts tot en met 15 december 2014 kon worden opgezegd [OMISSIS].

Omdat op 12 december 2014 (zie punt 5.1 van de schriftelijke overeenkomst van partijen [OMISSIS]; afgesproken datum van de voordracht was 15 januari 2015) geen antwoord van het Bundeskriminalamt was ontvangen, besloot verweerder op die dag de overeengekomen voordracht bij verzoekende partij schriftelijk af te zeggen [OMISSIS]. Verweerder wees in dat schrijven uitgebreid op de voorgeschiedenis. Hij vroeg begrip voor de afzegging en wees erop dat deze tijdig geschiedde en er geen sprake was van omstandigheden die aan hem te wijten waren, zodat hij ervan uitging dat hij geen 150 EUR moest betalen [OMISSIS].

Op 20 januari 2015 schreef het Bundeskriminalamt te Wiesbaden in Duitsland aan verweerders raadslieden dat na onderzoek van de bijgevoegde documenten moest worden meegedeeld dat het Bundeskriminalamt niet bevoegd was om een „vrijgeleide” [Or. 9] te verlenen. Men gaf de raad zich daartoe te wenden tot het Bundesamt für Justiz [federaal ministerie van Justitie], 53094 Bonn [OMISSIS].

Hoewel verweerder ervan uitging dat de zaak met de verzoekende partij was afgehandeld, kreeg hij van haar een aanmaning om 150 EUR te betalen en ontving hij uiteindelijk op 3 februari 2015 het op 22 januari 2015 bij het Bezirksgericht Linz binnengekomen verzoek om een betalingsbevel voor de betaling van 150 EUR aan verzoekende partij.

Momenteel bestaat geen internationaal aanhoudingsbevel tegen verweerder.

In het onderhavige geding voor het Bezirksgericht Linz rijst de vraag of de voordracht door verweerder werd afgezegd om redenen die te wijten zijn aan diens schuld, dan wel of verweerder terecht twijfelde om zich op Duits grondgebied te begeven. Het is niet altijd duidelijk wat de juridische situatie is met betrekking tot internationale arrestatiebevelen en de feitelijke handelwijze van autoriteiten in een dergelijk geval.

Het Bezirksgericht Linz is zo vrij het Hof van Justitie van de Europese Unie te verzoeken om een prejudiciële beslissing over de volgende vragen:

- „1. Moet het in artikel 18 VWEU neergelegde non-discriminatiebeginsel aldus worden uitgelegd dat, wanneer een lidstaat in zijn rechtsorde een bepaling als artikel 16, lid 2, van het Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland (grondwet voor de Bondsrepubliek Duitsland) heeft opgenomen, die een verbod op de uitlevering van eigen onderdanen aan derde landen behelst, dat verbod ook dient te worden toegepast op onderdanen van andere lidstaten die zich op het grondgebied van de betreffende lidstaat bevinden?”**

Artikel 16, lid 2, van de grondwet voor de Bondsrepubliek Duitsland bepaalt dat **Duitsers** niet aan het buitenland mogen worden uitgeleverd. Bij de wet kan een afwijkende regeling voor uitleveringen aan een lidstaat van de Europese Unie of aan een internationaal gerechtshof worden ingevoerd, voor zover rechtsstatelijke beginselen gewaarborgd zijn.

Precies dergelijke uitleveringsbepalingen die met de respectieve nationaliteit verband houden, komen voor in talrijke wetsbepalingen van de onderscheiden lidstaten van de Europese Unie.

Volgens artikel 18 VWEU is binnen de werkingssfeer van de Verdragen en onverminderd de bijzondere bepalingen, daarin gesteld, elke discriminatie op grond van nationaliteit verboden.

Bij het gerecht waarvoor de zaak aanhangig is, rijst dan ook de vraag of een verbod op de uitlevering van eigen onderdanen [**Or. 10**] ook voor onderdanen van andere lidstaten van de Europese Unie moet gelden. Die vraag dringt zich met name op omdat verweerder – naar zijn mening overigens terecht – vreest dat hij als Oostenrijks onderdaan wel degelijk met uitlevering zou worden bedreigd indien hij zich op Duits grondgebied zou begeven en er een internationaal aanhoudingsbevel van een derde land zou worden uitgevaardigd.

- „2. Moeten de artikelen 19, lid 2, en 47 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie aldus worden uitgelegd dat een lidstaat van de Europese Unie een verzoek van een derde land om uitlevering van een Unieburger die zich op het grondgebied van de betreffende lidstaat bevindt, dient af te wijzen wanneer het aan dat verzoek ten grondslag liggende strafproces en verstekvonnis in het derde land niet verenigbaar zijn met de volkenrechtelijke minimumnorm, de beginselen van openbare**

[REDACTED]

orde van de Unie (ordre public') en het beginsel van een eerlijk proces?"

Artikel 19, lid 2, van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie, dat de bescherming bij verwijdering, uitzetting en uitlevering regelt, bepaalt:

„Niemand mag worden verwijderd of uitgezet naar, dan wel worden uitgeleverd aan een staat waar een ernstig risico bestaat dat hij aan de doodstraf, aan folteringen of aan andere onmenselijke of vernederende behandelingen of bestraffingen wordt onderworpen.”

Daarenboven is in artikel 47 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie het recht op een doeltreffende voorziening in rechte en op een onpartijdig gerecht neergelegd:

„Eenieder wiens door het recht van de Unie gewaarborgde rechten en vrijheden zijn geschonden, heeft recht op een doeltreffende voorziening in rechte, met inachtneming van de in dit artikel gestelde voorwaarden.

Eenieder heeft recht op een eerlijke en openbare behandeling van zijn zaak, binnen een redelijke termijn, door een onafhankelijk en onpartijdig gerecht dat vooraf bij wet is ingesteld. Eenieder heeft de mogelijkheid zich te laten adviseren, verdedigen en vertegenwoordigen.

[...]"

Met name gelet op het feit dat verweerder bij uitlevering aan de Verenigde Arabische Emiraten en hervatting van de tegen hem aangespannen procedure de doodstraf te wachten staat en uit een onderzoek van de [Or. 11] procedures voor de autoriteiten en gerechten van de Verenigde Arabische Emiraten door de Oostenrijkse autoriteiten is gebleken dat voormelde beginselen kennelijk zijn geschonden, rijst de vraag of de artikelen 19, lid 2, en 47 van het Handvest van de grondrechten wel toelaten dat een Unieburger aan uitgerekend een dergelijk land wordt uitgeleverd. Van de beantwoording van die vraag door het Hof van Justitie hangt af of verweerder in het hoofdgeding gegronde vrees voor uitlevering koestert.

- „3. Moet ten slotte het in artikel 50 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie neergelegde en door de rechtspraak van het Hof van Justitie beschermde ‚ne bis in idem’-beginsel aldus worden uitgelegd dat, wanneer iemand eerst wordt veroordeeld in een derde land en een procedure in een lidstaat van**

de Europese Unie daarna wordt beëindigd omdat er feitelijk geen reden bestaat om de vervolging voort te zetten, er een beletsel ontstaat voor de verdere vervolging door het derde land?”

Artikel 50 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie, dat het recht behelst om niet tweemaal in een strafrechtelijke procedure voor hetzelfde delict te worden berecht of gestraft, luidt:

„Niemand wordt opnieuw berecht of gestraft in een strafrechtelijke procedure voor een strafbaar feit waarvoor hij in de Unie reeds onherroepelijk is vrijgesproken of veroordeeld overeenkomstig de wet.”

Met name rijst in het onderhavige geding de vraag of de beëindiging van de procedure van het openbaar ministerie te Wels (Oostenrijk) [OMISSIS], waarin verweerders gedrag uit strafrechtelijk oogpunt is onderzocht en die vervolgens werd stopgezet bij gebrek aan bewijs van welk wangedrag ook, een overeenkomstig procedureel beletsel voor andere lidstaten vormt, zodat een lidstaat van de Europese Unie of zijn autoriteiten en gerechten ondanks het bestaan van een internationaal aanhoudingsbevel niet het recht hebben verweerder te vervolgen of – in casu – uit te leveren aan een derde land.

- „4. Indien een van de voorgaande vragen bevestigend wordt beantwoord, moet dan met name artikel 6 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (, recht op vrijheid’) aldus worden uitgelegd dat een Unieburger in geval van een verzoek van een derde land om uitlevering evenmin in uitleveringsdetentie [Or. 12] mag worden geplaatst?”**

Artikel 6 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie, waarin het recht op vrijheid en veiligheid is geregeld, luidt:

„Eenieder heeft recht op vrijheid en veiligheid van zijn persoon.”

Met name indien de beantwoording van een van de hierboven weergegeven vragen met zich mee zou brengen dat verweerder in een lidstaat van de Europese Unie niet mag worden vervolgd, rijst voorts de voor de uitkomst van het geding relevante vraag of, ondanks een dergelijk beletsel voor de vervolging, de op zijn minst voorlopige aanhouding van verweerder en zijn plaatsing in uitleveringsdetentie eveneens ongeoorloofd zouden zijn, zodat verweerder bij vertrek naar een lidstaat van de Europese Unie geen gevaar zou lopen.

[OMISSIS]

[OMISSIS]

Linz, 24 juli 2015

Dr. Claudia Oberlehner, rechter